

ЄРЕСЬКО

Катерина Олександрівна
www.kadi@mail.ru

УДК 338.24.021.8

ЮДИНА

Світлана Валеріївна

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ
РЕФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОГО
БЮДЖЕТУ В УКРАЇНІINNOVATIVE APPROACHES THE STATE
BUDGET REFORM INстудент, Дніпродзержин-
ський державний технічний
університетд.е.н., професор, завідувача
кафедри «фінанси та облік»,
Дніпродзержинський держав-
ний технічний університет

У статті розкрито проблеми та перспективи державних фінансів в Україні. У статті актуалізується завдання формування засад стратегій нового етапу реформування державного бюджету. На основі системно-аналітичного методу зроблено теоретичне узагальнення наукових концепцій, розробок та пропозицій провідних вітчизняних наукових діячів по проблемам визначення основних напрямлень інноваційних перетворень в галузі бюджетної політики.

В статье раскрыты проблемы и перспективы государственных финансов в Украине. В статье актуализируется задача формирования основ стратегии нового этапа реформирования государственного бюджета. На основе системно-аналитического метода сделано теоретическое обобщение научных концепций, разработок и предложений ведущих отечественных научных деятелей по проблемам определения основных направлений инновационных преобразований в области бюджетной политики.

In the article the problems and prospects of public finance in Ukraine. Article updated task of forming new strategies bases stage of reforming the state budget. Based on systematic and analytical methods theoretical generalization is made scientific concepts, developments and proposals leading local academics on issues of defining the basic directions of innovative changes in fiscal policy.

Ключові слова: державні фінанси, реформування, бюджетна політика, інновації, інструменти бюджетного регулювання

Ключевые слова: государственные финансы, реформирование, бюджетная политика, инновации, инструменты бюджетного регулирования

Keywords: public finance, reform, fiscal policy, innovation, budget management tools

ВСТУП

Стабільність будь-якої сучасної держави незалежно від форми правління та політичного режиму значно залежить від її здатності ефективно реалізовувати покладені на неї функції. Перехід економіки України до інноваційної моделі розвитку вимагає удосконалення системи державного регулювання інноваційної діяльності як на рівні країни, так і на регіональному рівні. Лише перехід до інноваційної моделі розвитку дозволить національній економіці зайняти пристойне місце у світовому ринковому середовищі. Адже рівень і динаміка розвитку інноваційних процесів є визначальним показником економічного стану країни, здатності суспільства до реальних ринкових перетворень за рахунок створення, впровадження, освоєння новітніх технологічних процесів тощо.

МЕТОЮ РОБОТИ є формування засад стратегій нового етапу реформування, через те що сучасні інноваційні підходи щодо реформування державного бюджету залишається недостатньо дослідженими.

Методологічною основою дослідження є загальнонаукові та спеціальні економічні методи пізнання явищ і процесів, наукові праці, матеріали

періодичних видань. У процесі дослідження були застосовані такі методи, як структурно-логічного аналіз, діалектичний метод наукового пізнання, порівняння та узагальнення.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Існує багато наукових поглядів на сутність та складові державних фінансів. Проаналізувавши визначення таких наукових діячів як В.П. Кудряшов, В.М. Опарін, А.Г. Загороднюк, Г.Л. Вознюк, М.І. Карлін, О.Ю. Оболенський та ін. формується таке визначення: державні фінанси – це складова фінансової системи, за допомогою якої держава здійснює вплив на соціально-економічний розвиток країни, опосередковується формуванням і використанням розподілених на різних рівнях адміністративного поділу фондів грошових коштів. Але сучасні інноваційні підходи щодо реформування державного бюджету залишається недостатньо дослідженими, тому метою статті є формування засад стратегій нового етапу реформування.

РЕЗУЛЬТАТИ

Негаразди в країні понесли за собою ряд негативних змін в економіці України. Істотне скорочення зовнішнього попиту на продукцію

вітчизняних підприємств, різке обмеження припливу капіталу нерезидентів та збільшення його відпливу та погіршення умов залучення фінансових ресурсів на зовнішніх ринках понесли за собою – підвищення ризиків розвитку реального сектору, фінансової системи та зменшення обсягів кредитування підприємств і домогосподарств. Також, як наслідок, різке скорочення внутрішнього попиту, зниження ділової активності, зайнятості й реальних доходів населення, погіршення показників платіжного балансу.

Падіння внутрішнього попиту та слабкий зовнішній попит спричинили падіння реального ВВП. Це, разом із падінням експорту, спричинило стрімке знецінення гривні. Протягом року уряд мусив приймати складні рішення у фінансовій політиці, оскільки потрібні були дедалі більші видатки на оборону та безпеку на фоні обмежених бюджетних доходів: уряд переглядав бюджет та податкове законодавство. Бюджетна політика була ключовим пріоритетом Програми МВФ та порядку денного уряду. Бюджетний дефіцит, рекапіталізація державних банків та Нафтогазу, а також стрімке знецінення гривні призвело до стрімкого зростання державного боргу до 70,3% від ВВП. [7]

Структура доходів бюджету досить швидко змінюється, що пояснюється постійними перетвореннями і змінами в податковій системі України і неподаткових надходженнях до бюджету. Саме тому актуальним є питання підвищення результативності бюджетно-податкової підтримки підприємств із метою забезпечення розвитку національної економіки в умовах обмеженості бюджетних ресурсів.

Зростання доходів зведеного бюджету в II кварталі 2015 року суттєво прискорилося – до

43%(табл. 1) у річному вимірі насамперед завдяки відновленню зростання неподаткових надходжень. Податкові надходження, частка яких у загальному обсязі доходів становила 75.2%, у II кварталі дещо сповільнили зростання, яке однак залишилося значним – 31.7% у річному вимірі. Це зокрема пов'язано зі зниженням девальваційних ефектів на фоні стабілізації валютного ринку, а також поглибленням падіння імпорту.

Незважаючи на збільшення обсягів відшкодування, значною залишалася заборгованість з його відшкодування (22 млрд. грн. 18). Загалом надходження від ПДВ та акцизного податку в II кварталі збільшилися на 14.8% та 36.9% в річному вимірі відповідно (32.3% та 45.7% у першому півріччі 2015 року).

Водночас надходження від податків на міжнародну торгівлю збільшилися в 3.2 рази в II кварталі (1.9 рази у першому півріччі 2015 року). Значною мірою таке зростання пов'язано з уведенням додаткового імпортного збору наприкінці лютого 2015 року. Дія підвищеної ставки, розширення бази оподаткування та пришвидшення зростання номінальної заробітної плати обумовили зростання податку на доходи фізичних осіб на 35.1% у річному вимірі в II кварталі 2015р. Неподаткові надходження на відміну від попередніх періодів у II кварталі 2015 року зросли на 82.6% у річному вимірі. Передусім це сталося через збільшення до 19.7 млрд. грн. перерахувань Національним банком [8]. Також зросли власні надходження бюджетних установ (на 17.2% у річному вимірі) та отримано додаткові надходження від продажу 3G-ліцензій (у сумі 2.7 млрд. грн.). У липні 2015 року доходи зведеного бюджету зросли на 69.4% у річному вимірі

Таблиця 1

Зростання доходів Зведеного бюджету України з податків за 2014-2015 роки

Показники	Факт, млн. гривень		Темпи росту у порівнянні з попереднім періодом, %
	2014 рік	2015 рік	
<i>I</i>	2	3	4
Доходи	456067,3	652031,0	143,0
податок та збір на доходи фізичних осіб	75202,9	99983,2	133,0
податок на прибуток підприємств	40201,5	39053,2	97,1
податок на додану вартість, у т.ч.:	139024,3	178452,4	128,4
ПДВ з вироблених товарів	81953,2	108093,3	131,9
відшкодування ПДВ	-50216,3	-68405,3	136,2
ПДВ з ввезених товарів	107287,3	138764,3	129,3
акцизний податок з вироблених товарів	28244,2	38783,8	137,3
акцизний податок з ввезених товарів	16855,4	24326,8	144,3
акцизний податок з реалізації	-	7684,6	-
рентна плата за користування надрами	19620,4	38008,3	193,7

Продовження таблиці 1

1	2	3	4
земельний податок та орендна плата	12083,9	14831,4	122,7
ввізне мито	12388,6	39881,0	321,9
плата за видачу, переоформлення, продовження терміну дії ліцензій	168,2	9085,8	-
кошти, що перераховуються Національним банком України	22807,3	61803,6	271,0
власні надходження бюджетних установ	31672,0	41692,7	131,6

Реформування податкової політики здійснюється в рамках виконання Стратегію сталого розвитку "Україна - 2020". Мета податкової реформи - побудова податкової системи, яка є простою, економічно справедливою, з мінімальними затратами часу на розрахунок і сплату податків, створює необхідні умови для сталого розвитку національної економіки, забезпечує достатнє наповнення Державного бюджету України і місцевих бюджетів. Головними напрямками реформи є перехід до обслуговуючої функції фіскальних органів, що допомагає у нарахуванні та проведенні сплати податків.

24 грудня 2015 року Верховна Рада схвалила пакет законів, критично важливих для отримання третього траншу кредиту МВФ (1,7 млрд доларів США) у рамках Механізму розширеного фінансування (\$17 млрд) та пов'язаних офіційних кредитів (\$2,3 млрд). Так званий бюджетний пакет – 2016 включає Закон про бюджет 2016 року [9] з плановим дефіцитом на рівні 3,7% ВВП, зміни у Податковий кодекс і декілька інших законів, спрямованих на запуск структурних реформ у залежних від бюджету секторах.

Закон "Про внесення змін до Податкового кодексу і деякі законодавчі акти України про забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2016 році" [10] встановлює, що з 2016 року єдину ставку єдиного соціального внеску (ЄСВ) 22% і скасовує 3,6%, що утримується із зарплати працівників. В таблиці 2 наведено порівняння основних податкових ставок до та після реформи. Одночасно підвищується максимальна величина бази нарахування ЄСВ до 25 мінімальних місячних заробітних плат (близько 34,45 тисяч грн). В частині податку на доходи фізичних осіб встановлюється єдина базова ставка у розмірі 18% замість двох діючих ставок 15% та 20%.

Щодо податку на нерухоме майно збільшено граничну ставку податку з 2% до 3% розміру мінімальної заробітної плати за 1 кв. метр загальної площі житлової та нежитлової нерухомості. Також підвищується рентна плата за користування радіочастотним ресурсом України на половину прогнозного індексу інфляції – 13,35%, екологічний податок – на весь прогнозний індекс – 26,7%, рентна плата за користування надрами в цілях, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин, а також плата за спеціальне користування водою і лісовими ресурсами на прогнозний індекс цін виробників -26,5%.

Таблиця 2

Порівняння основних податкових ставок

Податок	До реформи	Після реформи
ПДВ	20%	20%
Податок на доходи фіз. осіб	15% / 20% *	18% **
Податок на прибуток	18%	18%
Єдиний соціальний внесок	44,6%	22%
- сплачує роботодавець	41% ***	22%
- сплачує працівник	3,5%	0,0%

Згідно з оновленою редакцією документа, передбачено щорічне коригування ставок акцизного податку, збору за першу реєстрацію транспортного засобу, екологічний податок, плату за використання надр і видобуток корисних копалин, податок на землю, нормативно-грошова оцінка яких не проводилася, збори за використання радіочастотного ресурсу, спеціальне використання води і лісових ресурсів.

ВИСНОВКИ

Основною метою модернізації бюджетної політики має стати стабілізація економіки та формування сприятливого макроекономічного

середовища. Відтворення бюджетних ресурсів можливо через розв'язання таких проблем як: вдосконалення умов реалізації інвестиційно-інноваційних проектів, активізацію досліджень та прикладних розробок на рівні країни за рахунок залучення не тільки державних ресурсів, а й приватних інвесторів, заохочуючи їх бізнес-привабливими податковими пільгами. Отже, у межах реформування податкової системи необхідно забезпечити поліпшення податкового простору для підприємницької діяльності, інноваційні перетворення для модернізації податкової системи в напрямі посилення її соціальної справедливості, а також

збільшення доходів в бюджет країни без додаткового тиску на населення та малий бізнес.

Список використаних джерел

1. Кудряшов В.П. Фінанси: навчальний посібник: Херсон: Олдіплюс, 2002. — 352 с.
2. Опарін В. М. Фінанси (Загальна теорія): навч. посібник. — 2-ге вид., доп. і перероб. — К.: КНЕУ, 2002. — 240 с.
3. Загороднюк А.Г., Вознюк Г.Л. Фінансово-економічний словник. — К.: Знання, 2007. — 1072 с.
4. Карлін М.І. Фінансова система України: навч. посіб. — К.: Знання, 2007. — 324 с.
5. Інститут економічних досліджень та політичних консультацій / Економічні підсумки для України "Рік кризи та нові можливості" – 2015
6. Інфляційний звіт 2015 / Національний Банк України
7. Про Державний бюджет України на 2016 рік: Верховна Рада України; Закон, Бюджет від 25.12.2015 № 928-VIII
8. Про внесення змін до Податкового кодексу України: Верховна Рада України; Закон від 24.12.2015 № 909-VIII